

OLUMLU AİLE TUTUMLARI

Çocukların kişilik özelliklerinin gelişiminde uzun süreli iletişimde olan anne-babaların değerleri, davranışları ve tutumları büyük rol oynamaktadır. Her anne baba, çocuğunun kabul gören, duygusal ve sosyal açıdan dengeli ve mutlu bir birey olmasını arzular. Bunun için anne-baba-çocuk üçgeninin en temel taşı olan “sevgi” önem taşımaktadır. Ancak sadece sevgi göstermek yeterli değildir bu yolda ilerlerken “olumlu anne-baba tutumları” da göz önünde bulundurmaya gerekir.

Olumlu Anne-Baba Tutumları;

Anne-Baba İlişkisinin Önemi: Anne ve babanın birbirlerine karşı olan ilişkilerinin sevgi ve saygı temeline dayanması, gerek çocuğun cinsiyetine özgü rolü benimsemesi, gerekse özdeşleşmesi açısından büyük önem taşır.

Ailede Sınırların, Kuralların Belirlenmesi: Yapılması ve yapılmaması gereken kurallar dizisinin çocuğa yalın bir biçimde sunulması çocuğun iç disiplin oluşturmaya yardımcı olur. Böyle bir ailede evdeki ve toplumdaki kurallar bellidir. Çocuk neyi nerede yapacağını veya yapmayacağını bilir. Çocuk belirli sınırlar içinde özgürdür. Bu netlik çocuğu güvende hissettirir.

Olumlu Davranışların Pekiştirilmesi: Çocuğun olumlu davranışlarının pekiştirilmesi ve takdir görmesi, bu davranışların sıklığını artırırken, istenmedik davranışların da sönmesinde etkilidir. Çocuk olumlu davranışlarının takdir edildiğini gördükçe bu davranışlara yönelecektir.

Güven Verici, Hoşgörülü – Demokratik Aile Tutumu:

Bu tür anne-baba yaklaşımında, ebeveynler çocuklarını destekler ama bunun yanında sınırlarını koyarlar. Burada kastedilen kuralların açık ve net olması, çocuğun sınırlarının belli olması, aile içinde tutarlılık sağlanmasıdır. Anne -babalar, çocuklarına karşı sevgi, anlayış, sabır ve hoşgörü ile disiplin vermelidirler. Katı kurallar yerine prensipler getirir, bu prensiplerin nedenini açıklar. Çocuğun öz disiplin geliştirmesini hedefler.

Ebeveyn ile çocuk arasında sözel iletişim kanalları açıktır. Demokratik anne-babalar, çocuklarından olgun davranış beklerler ve aynı zamanda gerekli olduğunda kurallara uymasını isterler. Sıcak ve ilgilidirler, sabırlı ve duyarlı bir şekilde çocuklarını dinlerler, aile içinde verilecek olan kararlarla çocuklarının görüşlerini alırlar. Bu tür ailelerde çocuk yetiştirmede akılcı ve demokratik bir yaklaşım izlenir, hem anne babanın hem de çocuğun hakları dikkate alınır. Bu tavırda anne-baba evin kurallarını çocuğa açıkça belirtir ama onun tepkilerini ve duygularını ifade etmesine izin verir. Evde neyin kabul olup olamayacağı yani sınırlar bellidir. Ancak bu sınırlar içerisinde çocuk serbesttir. Çocuk sevgi ve teşvik görür. Ayrıca bu konularda kendi kendine karar verip sorumluluk taşımasını öğrenebilir. Bu tür aileler de çocuğun kendi düşünce ve fikirlerini açıklama fırsatı verir. Çocuk susmaya değil konuşmaya teşvik edilir.

Ebeveynlerin Çocuğa Olan Yaklaşımlarının Tutarlılığı: Anne-babanın durumlara ilişkin çocuğa aynı yaklaşımı sergilemesi, çocuğun öğrenme sürecine büyük katkı sağlar. Anne babanın hem birbirleriyle hem de kendi içlerinde tutarlı tavırlar içinde olmaları çocuğun gözünde onların güvenilirliğini belirginleştirmektedir.

Olumlu Model Oluşturmak: Anne baba çocuğa ne kadar iyi örnek ve model olursa çocuk ona göre şekil alır. Anne babanın dikkat etmesi gereken nokta, çocuğun "aileden aldığı örneklerle daha sıkı bağlanma" özelliğidir. Çocuk söylenilenlerden çok davranışlara bakar. Nasihat yerine model ister.

Ödül-Ceza Kullanımı: Disiplin, aile içindeki denge ve düzenin oluşturulmasında önemlidir; ancak disiplin çoğunlukla "cezalandırma" ile eşanlamli olarak algılanır. Ancak disiplin cezalandırma kadar ödüllendirmeyi de içerir. Çocuğun topluma uyumunu kolaylaştıran davranışların yönlendirilmesini de sağlar. Büyük maddi ödüller yerine, sözel övgüler daha çok tercih edilmelidir. Olumlu bir davranış sonunda anne babasının çocuğu ile oynaması, ona güzel sözler söylemesi en sağlıklı ve en başarılı ödüllendirmedir. Olumsuz

davranışlarda ise yaptığı davranışın sonucunu yaşamak şeklinde davranışla paralel eğitici şekilde yaptırımlar kullanılmalıdır. Çocuk hem ödülü, hem yaptırımı niçin aldığını bilmelidir.

Kaliteli Zaman Geçirme: Çocuğun anne babası ile etkileşim içinde olduğu, karşılıklı duygu alışverişi içinde geçirdiği zaman dilimidir. Birlikte geçirilen zamanın mümkün olduğunca çocuğu dinlemeye, anlamaya, ihtiyaçlarını, sevinçlerini, mutluluklarını, kızgınlıklarını, üzüntülerini, kaygılarını anlamaya yönelik olarak geçirilmesi esastır. Birlikte oynanacak oyunlar ve ortak yapılacak faaliyetler sayesinde anne-baba, çocuğunu tanıma ve yakınlaşma olanağına sahip olur.

YAŞAYARAK ÖĞRENME

Bir çocuk kınanırsa her zaman
O da yapamaz başkalarını ayıplamadan.
Ve düşmanlık görürse durmadan
Kaçamaz hiçbir zaman kavgadan.
Onunla edilirse alay
Utancı öğrenir en kolay.
Ve utançla yaşarsa eğer
Suçlamayı kendisine iş eder.
Hoşgörü esirgenmezse ondan
Sabrı da öğrenir bir yandan.
Ve verilirse ona cesaret
Nedir, öğrenir kendine güvenmek.
Övgüyle, ödüle layık görülürse çocuk
Hep almayı değil, vermeyi de öğrenir çabuk.
Ve güven duyulmuşsa kendisine
O da kulak verecektir dostluğun sesine
Bir çocuk başkalarından görürse beğeni
Bilir kendisinin de sevmesi gerektiğini.
Ve ilgi, dostluk görürse eğer
Sevgiyi, sevgiyle yürekten sezer.
Dünya ile arkadaşlık kurmakta
Kalmaz korkusu...

DOROTHY LAW NOLTE' den dilimize uyarlayanlar
Bahar Akingüç, M.Turan Tekdoğan

Terakki Vakfı Okulları
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi

Kaynakça:

Şenol, S. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı, Hyb,Ankara. 2006
Yavuzer,H. Ana-Baba ve Çocuk, Remzi Kitabevi, İstanbul. 2007
Ana-Baba Okulu, Remzi Kitabevi, İstanbul. 2006
www.anababaokulu.net